

Sygn. akt III AUa 246/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 czerwca 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Małgorzata Rokicka-Radoniewicz
Sędziowie:	SA Elżbieta Gawda (spr.) SA Małgorzata Pasek
Protokolant: stażysta Kinga Panasiuk-Garbacz	

po rozpoznaniu w dniu 18 czerwca 2015 r. w Lublinie

sprawy P. M.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników i wysokość nadpłaty z tytułu składek

na skutek apelacji wnioskodawcy P. M.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 16 grudnia 2014 r. sygn. akt VII U 1628/14

I. uchyła zaskarżony wyrok i umarza postępowanie w części dotyczącej podleganiu P. M. ubezpieczeniu społecznemu rolników za okres od 1 kwietnia 2005 roku do 31 grudnia 2005 roku;

II. zmienia częściowo zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję

z dnia 23 czerwca 2014 roku i ustala, że kwota nadpłaty nie obejmuje składek na ubezpieczenie społeczne rolników za okres od 1 kwietnia 2005 roku do 31 grudnia 2005 roku;

III. oddala apelację w pozostałej części.

III AUa 246/15

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 16 grudnia 2014 r. Sąd Okręgowy w Lublinie oddalił odwołania wnioskodawcy P. M. od decyzji pozwanego Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 26 maja 2014 r. stwierdzającej ustanie

ubezpieczenia społecznego rolników od dnia 1 kwietnia 2005 r. oraz od decyzji z dnia 23 czerwca 2014 r. ustalającej nadpłatę z tytułu składek na kwotę 17.466,20 zł.

Sąd Okręgowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach i rozważaniach prawnych:

Decyzją z dnia 26 maja 2014 r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdził ustanie wobec P. M. ubezpieczenia społecznego rolników od dnia 1 kwietnia 2005 r. zaś decyzją z dnia 23 czerwca 2014 r. ustalił nadpłatę z tytułu składek w łącznej kwocie 17.466,20 zł.

Wnioskodawca P. M. od dnia 8 grudnia 2003 roku podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników z uwagi na fakt posiadania gospodarstwa rolnego o powierzchni ponad 1 ha przeliczeniowego oraz niepodlegania innemu ubezpieczeniu społecznemu. Zawiadomił organ rentowy, że od dnia 9 stycznia 2008 r. rozpoczął prowadzenie działalności gospodarczej i złożył oświadczenie o wyborze ubezpieczenia.

W dniu 24 marca 2014 roku Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział Regionalny w L. Placówka Terenowa w L. uzyskała informację, że z danych przekazanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia dotyczących ubezpieczenia zdrowotnego wynika, że wnioskodawca podlega ubezpieczeniu zdrowotnemu w ZUS od dnia 3 marca 2005 roku i jednocześnie figuruje jako osoba podlegająca ubezpieczeniu zdrowotnemu w KRUS.

W dniu 16 maja 2014 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Inspektorat w R. poinformował KRUS, że z dokumentów znajdujących się w Kompleksowym Systemie Informatycznym ZUS-u wynika, że P. M. od 3 marca 2005 roku do 31 października 2005 roku, od 15 grudnia 2005 roku do 31 marca 2006 roku i od 1 kwietnia 2006 roku do 31 grudnia 2007 roku podlega ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu jako osoba wykonująca umowę agencyjną, umowę zlecenia lub umowę o świadczenie usług oraz z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej.

W oparciu o powyższe niesporne ustalenia Sąd Okręgowy nie uwzględnił odwołania wnioskodawcy od obydwu decyzji, przywołując przepisy ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jedn. Dz.U. z 2013 roku, poz.1403 ze zm.). Sąd Okręgowy zważył, że z treści art. 3a. cyt. ustawy wynika, że ubezpieczenie ustaje z końcem kwartału, w którym ustały okoliczności uzasadniające podleganie ubezpieczeniu. Po zgłoszeniu do ubezpieczenia rolniczego i wydaniu decyzji z dnia 17 sierpnia 2004 roku o objęciu ubezpieczeniem społecznym rolników od 8 grudnia 2003 roku, pomimo pouczenia w punkcie 1 i 2 decyzji wnioskodawca nie złożył stosownego oświadczenia o wyborze ubezpieczenia społecznego.

W ocenie Sądu Okręgowego, w tym stanie rzeczy należy uznać, że Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego prawidłowo, z mocą wsteczną, określił okres ustania ubezpieczenia, bowiem decyzja o niepodleganiu rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu wywołuje skutek z mocą wsteczną. Sąd w pełni podzielił stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 19 września 2007 r. (III UK 39/07, OSNAPiUS z 2008 roku Nr 21-22, poz. 330), zgodnie z którym: „w przypadku ponownego ustalenia przez organ rentowy z urzędu tytułu podlegania (niepodlegania) ubezpieczeniu społecznemu wynikającemu z ujawnienia istotnych okoliczności istniejących przed wydaniem wcześniejszej decyzji ostatecznej (zatajenie faktu podlegania ubezpieczeniu społecznemu osób prowadzących pozarolniczą działalność), ponownie wydana deklaratoryjna decyzja o niepodleganiu rolniczemu tytułowi ubezpieczenia społecznego wywołuje skutek z mocą wsteczną (art. 83a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, w związku z art. 52 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników”.

W ocenie Sądu zaskarżona decyzja z dnia 26 maja 2014 roku jest prawidłowa,

a wnioskodawca nie wskazał żadnych okoliczności mających znaczenie prawne uzasadniających jej zmianę. Druga decyzja z dnia 23 czerwca 2014 roku stwierdzająca nadpłatę składek na ubezpieczenie społeczne rolników jest konsekwencją decyzji o wyłączeniu z ubezpieczenia społecznego rolników od 1 kwietnia 2005 roku.

Z tych względów i na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy oddalił odwołania.

Apelację od powyższego wyroku złożył wnioskodawca zaskarżając wyrok w całości i zarzucając, że Sąd Okręgowy przyjął, iż skarżący nie spełnia warunku wskazanego w art. 3a i art. 5a cyt. ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, mimo że obowiązuje ustawa z dnia 23 października 2014 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw, której przepisy dotyczą procedowanej sprawy. Nadto Sąd Okręgowy zaakceptował decyzję w przedmiocie nadpłaty składek, pomimo zmiany stanu prawnego wynikającego z cyt. ustawy. Skarżący zarzucił niewzięcie pod uwagę art. 5b cyt. ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, dającego podstawę do uchylecia wyroku i zaskarżonych decyzji.

Powołując powyższe zarzuty apelujący wnosił o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzających go decyzji i przekazanie sprawy organowi rentowemu do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu apelacji wnioskodawca podnosił, że zmiana ustawy gwarantuje możliwość pozostania w ubezpieczeniu rolników, którzy z tytułu umowy zlecenia osiągną przychód nie większy niż połowa minimalnego wynagrodzenia.

Skarżący podnosił nadto, że nie został poinformowany przez KRUS o obowiązku wynikającym z treści art. 5a cyt. ustawy. Jednocześnie nie przekroczył limitu podatku dochodowego z działalności pozarolniczej a jednocześnie nie miał świadomości obowiązku przedłożenia stosownego zaświadczenia o wysokości podatku. Nie powinien tym samym tracić tytułu rolniczego ubezpieczenia społecznego, na co wskazuje cytowane przez wnioskodawcę orzecznictwo Sądu Najwyższego.

Co do rozstrzygnięcia w przedmiocie nadpłaty skarżący wskazał, że dopóki decyzja o ustaniu ubezpieczenia nie jest prawomocna to nie mogła powstać nadpłata z tytułu składek.

Z tych względów wnioskodawca uznawał apelację za uzasadnioną.

Decyzją z dnia 15 kwietnia 2015 r. pozwany stwierdził podleganie wnioskodawcy ubezpieczeniu społecznemu rolników i obowiązek opłacania składki na to ubezpieczenie od dnia 1 kwietnia 2005 r. do dnia 31 grudnia 2005 r.

W piśmie procesowym z dnia 18 czerwca 2015 r. apelujący wskazał, że decyzja powyższa została wydana w trakcie toczącego się postępowania sądowego, przez co narusza prawo. Nadto w dniu 14 lutego 2007 r. skarżący dokonał zmiany przedmiotu wykonywanej działalności, co jest traktowane jako rozpoczęcie jej prowadzenia.

Opierając się na ustaleniach faktycznych poczynionych przez Sąd I instancji **Sąd Apelacyjny zważył co następuje:**

Apelacja jest bezzasadna i podlega oddaleniu. Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń i wydał trafne, odpowiadające prawu rozstrzygnięcie. Sąd Apelacyjny akceptuje w całości ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd pierwszej instancji, zatem nie zachodzi konieczność ich powtarzania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 października 1998 r. II CKN 923/97, OSNC 1999/3/60).

Sąd Okręgowy wprawdzie przedstawił skąpą argumentację prawną, jednakże rozstrzygnięcie zasługuje na aprobatę, co czyni apelację w części bezzasadną.

Podniesione w apelacji zarzuty nie są trafne. Sąd Okręgowy rozpoznając odwołanie wnioskodawcy nie mógł zastosować art. 5b cyt. ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, gdyż przepis ten obowiązuje od dnia 1 stycznia 2015 r. Zaskarżona decyzja dotycząca podlegania ubezpieczeniu wydana została w dniu 26 maja 2014 r., zatem Sąd Okręgowy winien ocenić jej zasadność i legalność według stanu prawnego z daty jej wydania.

Cytowana w apelacji ustawa z dnia 23 października 2014 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2014 r., poz. 1831) dotyczy także stanu sprzed daty jej wejścia w życie i w art. 4 ust. 1 stanowi, że rolnicy, którym przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy wydano decyzję o ustaniu ubezpieczenia społecznego rolników w związku z objęciem ich ubezpieczeniami na podstawie przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych, mogą złożyć w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wnioski o objęcie ich tym ubezpieczeniem w okresie, którego dotyczy decyzja, o ile spełniali w okresie objętym wnioskiem warunki określone w art. 5b ustawy zmienianej w art. 2. Tym samym wydanie decyzji uwzględniającej ten przepis jak i treść dodanego art. 5b wymagało złożenia wniosku – w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy zmieniającej – art. 4 ust. 2 cyt. ustawy.

Wniosek taki został przez apelującego złożony w dniu 30 stycznia 2015 r. i prawomocną decyzją z dnia 15 kwietnia 2015 r. pozwany stwierdził podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników w okresie do 1 kwietnia 2005 r. do 31 grudnia 2005 r. tj. w okresie wykonywania umowy zlecenia. Wbrew stanowisku skarżącego decyzja powyższa mogła być wydana w toku postępowania sądowego. Przepisy kodeksu postępowania cywilnego przewidują możliwość wydania przez organ rentowy decyzji uwzględniającej w całości lub w części żądanie również wtedy, gdy postępowanie zostało przeniesione na drogę sądową. W świetle art. 477¹³ § 1 k.p.c. zmiana przez organ rentowy zaskarżonej decyzji przed rozstrzygnięciem sprawy przez sąd - przez wydanie decyzji uwzględniającej w całości lub w części żądanie strony - powoduje umorzenie postępowania w całości lub w części.

Zmiana stanu prawnego umożliwiła częściowe zaspokojenie roszczenia wnioskodawcy, przez co zachodzą podstawy wynikające z treści art. 386 § 3 k.p.c. do częściowego uchylecia zaskarżonego wyroku i umorzenia postępowania. Wskazana

w cyt. przepisie „zmiana zaskarżonej decyzji” nie musi polegać na wydaniu nowej decyzji zmieniającej zaskarżoną, ale na wydaniu takiej decyzji, której skutkiem jest uwzględnienie w całości lub w części żądania strony objętego przedmiotem zaskarżonej decyzji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2012 r. II UK 225/11 LEX nr 1215434). W niniejszej sprawie wydanie nowej decyzji oznacza, że wnioskodawca do dnia 31 grudnia 2005 r. podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników.

Co do okresu od dnia 1 stycznia 2006 r. Sąd Apelacyjny podziela trafność rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego, gdyż od tej daty wnioskodawca nie podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników. Zważyć należy, że podleganie temu ubezpieczeniu trwało od dnia 8 grudnia 2003 r. W decyzji z dnia 17 sierpnia 2004 r. stwierdzającej podleganie ubezpieczeniu wnioskodawca był pouczone o obowiązku zawiadomienia Kasy w ciągu 14 dni, bez czekania na wezwanie, o okolicznościach mających wpływ na podleganie ubezpieczeniu społecznemu np. podjęciu pozarolniczej działalności gospodarczej. Bezsprzeczne jest, że wnioskodawca podjął taką działalność w dniu 15 grudnia 2005 r., o czym nie zawiadomił pozwanego. Tym samym brak podstaw do obciążenia organu rentowego odpowiedzialnością za niepouczenie wnioskodawcy o trybie postępowania w przypadku rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej, skoro pozwany o prowadzeniu takiej działalności nie wiedział. To wnioskodawca nie dopełnił ciężącego na nim obowiązku zawiadomienia o powyższym organu rentowego. Cytowane przez wnioskodawcę orzecznictwo Sądu Najwyższego dotyczyło innych stanów faktycznych, zatem wykładnia przepisu art. 5a cyt. ustawy, przedstawiona przez Sąd Najwyższy, nie znajduje w jego sprawie zastosowania.

Rozpoczęcie prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w dniu

15 grudnia 2005 roku powoduje, że skarżący nie może pozostać w ubezpieczeniu rolniczym, trwającym od dnia 8 grudnia 2003 r. Zgodnie bowiem z treścią art. 5a ust. 1 cyt. ustawy rolnik lub domownik, który podlegając ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy nieprzerwanie przez co najmniej 3 lata, rozpocznie prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej lub rozpocznie współpracę przy prowadzeniu tej działalności, podlega nadal temu ubezpieczeniu w okresie prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej lub współpracy przy prowadzeniu tej działalności, jeżeli spełnia jednocześnie warunki, wymienione w cyt. przepisie. Podstawowym warunkiem podlegania nadal ubezpieczeniu społecznemu rolników jest uprzednie, poprzedzające datę rozpoczęcia działalności gospodarczej,

3-letnie nieprzerwane podleganie temu ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy. W dacie rozpoczęcia prowadzenia działalności wnioskodawca pozostawał

w ubezpieczeniu społecznym rolników przez okres 2 lat, zatem nie spełnił warunku pozostania nadal w tym ubezpieczeniu. Wskazana przez wnioskodawcę zmiana przedmiotu wykonywanej działalności z dniem 14 lutego 2007 r. pozostaje bez wpływu na podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników, gdyż ubezpieczenie to ostatecznie ustało z dniem 31 grudnia 2005 r. (na mocy decyzji z dnia 15 kwietnia 2015 r.). W dacie zmiany przedmiotu działalności wnioskodawca nie podlegał już ubezpieczeniu społecznemu rolników i bez spełnienia warunku wymienionego w treści art. 5a ust. 1 cyt. ustawy, przy jednoczesnym prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej, ubezpieczeniu temu podlegać nie może.

Z tych względów Sąd Apelacyjny na mocy art. 385 k.p.c. oddalił apelację w zakresie podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników po dniu 31 grudnia 2005 r.

Bezspornym jest, że wnioskodawca przez cały sporny okres opłacał składki na ubezpieczenie społeczne rolników. Sąd Okręgowy oddalił odwołanie wnioskodawcy od decyzji stwierdzającej nadpłatę składek na ubezpieczenie społeczne rolników

w kwocie 17.466,20 zł. Wydanie przez pozwanego decyzji z dnia 15 kwietnia 2015 r., stwierdzającej podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników za okres od dnia

1 kwietnia 2005 r. do dnia 31 grudnia 2015 r., czyni koniecznym pomniejszenie nadpłaty o kwotę składek opłaconych za powyższy okres. W tym zakresie Sąd Apelacyjny na mocy art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję i orzekł jak w punkcie II wyroku.

W pozostałej części apelacja wnioskodawcy nie zasługuje na uwzględnienie, gdyż wyłączenie wnioskodawcy z ubezpieczenia społecznego rolników od dnia

1 stycznia 2006 r. oznacza, że składki opłacone od powyższej daty są nienależne.

Z tych względów i na mocy art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny oddalił apelację w pozostałej części jako bezzasadną.